

Fremskridtets land

AF FLEMMING RAVN

Netop udkommet er Jacob Norris' læseværdige bog om Palæstina før staten Israels blev udråbt i 1948. Norris, der er lektor i Mellemøstens historie ved universitetet i Sussex, demonstrerer et dybdegående kendskab til sit emne.

Bogens tidsmæssige ramme er 1905-1948, hvor Palæstina var under to fremmede kolonimagter – først osmannerne, siden briterne. Med udgangspunkt i lokale personer og socioøkonomisk udvikling udgør hhv. Haifa by og Det døde Hav to "case studies", som rammer indholdet ind i en bredere fortælling om kolonitiden.

Adgang til havet,

Bogen åbner med at fortælle om et mindesmærke i Haifa, som markerer indvielsen i 1905 af jernbanelinjen mellem Haifa og Dera'a, hvorved der skabtes forbindelse til "Pilgrimslinjen", der gik nordpå til Damaskus og Hama, og sydpå til muslimernes hellige by, Medina. Før 1905 ankom lasten ofte til Haifa på kamelryg fra områder inde i landet – den nye jernbanelinje gjorde godstransport til byen nemmere. Det aktualiserede ligeledes Haifas identitet som havneby.

Mellemøsten var et vigtigt mål for kolonimagternes politiske og økonomiske interesser. De tyrkiske ottomaner havde regeret Palæstina siden 1516 og gjorde en

del for at udvikle Palæstina. Under 1. Verdenskrig kom Palæstina (inkl. Transjordanien) på britiske hænder.

I 1933 indviede briterne en ny dybtvandshavn i Haifa: "Konstruktionen af den imperiale havn, opførelsen af oliefaciliteter samt færdiggørelsen af adskillige nye netværk i infrastrukturen er eksempler, der giver et billede af Haifa som epicentret i briternes koloniale udvikling i regionen" (p. 24).

Briternes satsning på Haifa gav pote. Før 1. Verdenskrig var Beirut og Tripoli de vigtigste udskibningshavne (silke, bomuld, korn), drevet af franske interesser. De konkurrerende briter ønskede at få del i denne skibsfart, så den sejlede fra Haifa i stedet. Citrusfrugter (herunder Jaffa-appelsiner) var i Mandattiden Palæstinas største eksportartikel. Efterhånden udskibedes appelsiner oftere fra Haifa end fra Jaffa. Haifa fik også del i en olieledning fra Irak, der oprindeligt kun skulle gå til Tripoli. Med havneudvidelsen i 1933 var Haifa blevet den vigtigste havn i området og havde overhalet sine nærmeste konkurrenter: Tripoli, Beirut, Akko og Jaffa. Og briterne, som sad på skibsfarten til og fra Haifa, havde styrket deres dominans i regionen.

Imperialisme

Imperialisme er synonym med ekspansion: Nyt land er erhvervet gennem krudt

og kugler. Allerede i 1915 havde briterne i De Bunsen Rapporten optegnet, hvorledes de så et fremtidigt britisk-kontrolleret Mellemøsten og Mesopotamien. I overensstemmelse hermed lancerede briterne, der kontrollerede Ægypten, deres militære Sinai-kampagne og erobrede Palæstina fra ottomanerne i 1917-8.

Jacob Norris ønsker ikke at analysere Palæstinas historie ud fra nationale konflikter mellem arabere og zionister, men ser den regionale udvikling i lyset af kolonialismen og briternes imperialistiske ambitioner. Lokale fremskridt blev i stor grad drevet af tilstedeværelsen af fremmede magthavere og deres embedsmænd og bevæbnede soldater. I deres egen selvforståelse legitimerede de britiske koloniherrer deres imperialistiske tilstedeværelse som et "kald" med det humanitære formål at hæve lokalbefolkningens levestandard og opdyrke fremskridt, modernisering, infrastruktur og udvikling.

MEN udvikling i kolonierne var også godt for business. Briterne kontrollerede økonomien, f.eks. investeringer og import-eksport. Samtidigt gjorde Palæstina geostrategisk nytte. Det var en lille, men ikke uvigtig, brik i Det britiske Imperiums bredere planer for Mellemøsten, der også indbefattede Irak og Iran (olieressourcer) og Suezkanalen (gennem hvilken briterne havde søforbindelse til deres største koloni, Indien).

Krystalnatten og Jyllandsposten

AF ANATOLIO KRONIK

Modernisering og visioner

Fremtrædende imperialister i briter-nes statsadministration betragtede zionistisk indvandring til området som en garant for udvikling. I Mandatperioden oplevedes zionismen (bl.a. i form af Kibbutzbevægelsen, som producerede landbrugsprodukter) som en vigtig katalysator for modernisering og nybrud; men også driftige arabiske og tyrkiske købmænd og ingeniører var med til at udvikle Palæstina.

Hvordan alle disse grupperinger helt konkret spiller sammen i Palæstina i første halvdel af 1900-tallet, kan man læse mere om i Jacob Norris' velskrevne, engelsksprogede bog. Det er ikke en hurtigt læst bog, for den er informationsmættet, men hvis man ønsker at fordybe sig, bliver man belønnet.

Jacob Norris: "Land of Progress: Palestine in the Age of Colonial Development, 1905-1948". Oxford University Press, 241 sider, hardback, £ 65 (567 kr.).

For 75 år siden bragte Jyllandsposten efter Krystalnatten en leder om jødeforfølgelserne i Tyskland, hvori man blandt andet skrev, at man også i Danmark havde bemærket jødernes uheldige egenskaber.

I bogen 'Jyllandsposten, diktatoret, Krystalnatten og jøderne', undersøger forskningsbibliotekar, dr. phil. Morten Thing, hvad der gik forud: Hvordan forholdt avisen sig til jøderne, til Hitler og til fascismen i perioden fra 1. Verdenskrig og frem til Krystalnatten.

Bogen er udgivet af Roskilde Universitetsbibliotek og kan fås gratis på biblioteket, eller downloades på <http://ojs.ruc.dk/index.php/skr/article/view/3058>.

Morten Thing: "Jyllandsposten, diktatoret, krystalnatten og jøderne", Skriftserie fra Roskilde Universitetsbibliotek, nr 56, 2013.

Var det jødernes skyld?!

"Selv herhjemme, hvor Jøderne aldrig har naaet en saa dominerende Stilling som i de mellemeuropæiske Lande, har man i de senere Aar bemærket deres uheldige Egenskaber. Der er mange Jøder, som har vist sig at være gode danske Mænd, der er utallige Jøder, som stille og hæderligt passer deres Dont uden at gå nogen for nær, - men der er også paafaldende mange Jøder, som

paa en lidet tiltalende Maade er blevet Forgrundfigurer i Svindelaaffærer og maaske ikke mindst i de uappetilige Pornografi- og Fosterdrabssager, som er forekommet i de senere Aar. Ogsaa indenfor dansk Forretningsliv optræder der Jøder, hvis metoder er nogen Pryd for Standen."

Jyllandsposten, 15. november 1938

Forsiden af Jyllandsposten, 15 november 1938. MTs arkiv, Rigsarkivet (Illustration fra bogen).

Udsyn

DECEMBER 2013 - 28. ÅRGANG

HUSK
at betale kontingent
eller årsabonnement for 2014
inden den 17. januar.
Brug det indhæftede girokort

Anordning,

som bestemmer,

hvad Befiendere af den mosaiske Religion, der
opholde sig i Kongeriget Danmark, have
at iagttage.

København, den 29de Marts 1814.

VI FREDERIK DEN SIETTE.

af Guds Naade Konge til Danmark, de Venders og Gothers, Hertug i Slesvig, Holsten, Stormarn, Ditmarsken og Oldenburg, Giøre vitterligt: At Vi have fundet for godt at give følgende Bestemmelser, med Hensyn til de Bekiendere af den mosaiske Religion, der opholde sig i Vort Rige Danmark:

§ 1.

De af den mosaiske Religions Bekiendere, der ere fødte i Vort Rige Danmark, eller have erholdt Tilladelse til at boesætte sig sammesteds, skulle nyde lige Ad-